

BügelHajema

Plek voor ideeën

Oplegnotitie

Opdrachtgever: Gemeente Borger-Odoorn

projectnummer: 030.00.01.27.00

Onderwerp: Oplegnotitie planMER bestemmingsplannen Buitengebied en acht dorpen in Borger-Odoorn

Datum: 07-11-2016

Inleiding

De gemeente Borger-Odoorn heeft het voornemen om nieuwe bestemmingsplannen voor haar buitengebied en acht dorpen vast te stellen. Voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen is de m.e.r.-procedure doorlopen omdat de plannen kader stellend zijn voor de mogelijke uitbreiding van agrarische bedrijven en er mogelijk verdroging kan optreden van het Natura 2000-gebied Drouwenerzand.

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft op 7 juni 2016 een toetsingsadvies over het milieueffectrapport uitgebracht. De Commissie heeft bij de toetsing van het planMER een aantal aandachtspunten geformuleerd. De Commissie acht het heroverwegen en (indien nodig) verwerken van die aandachtspunten essentieel voor de gemeenteraad om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij de besluitvorming over het bestemmingsplan.

De Commissie adviseert om een aanvulling op het planMER op te stellen voordat over de betreffende bestemmingsplannen wordt besloten. Deze aanvulling is opgenomen in voorliggend memo. Dit memo dient dan ook in samenhang te worden gelezen met het planMER en het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r.

Opmerkingen uit het Toetsingsadvies

In haar toetsingsadvies maakt de Commissie, samengevat, de volgende opmerkingen:

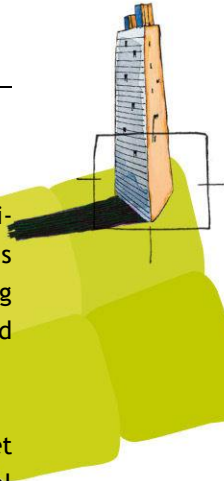
1. De referentiesituatie voor de bepaling van de effecten voor stikstofdepositie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden gaat uit van de vergunde situatie in plaats van de huidige feitelijke situatie. Dit levert waarschijnlijk een overschatting van de bestaande stikstofemissies en - deposities op en een onderschatting van de te verwachten stikstofemissies en - deposities.
2. Het planMER maakt niet inzichtelijk dat de geboden planologische ontwikkelingsruimte daadwerkelijk kan worden benut. De restricties door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden en de effecten ten aanzien van geurhinder en luchtkwaliteit (fijn stof) zijn onvoldoende in beeld gebracht. Daarmee is niet duidelijk of het plan uitvoerbaar is binnen de kaders van de Natuurbeschermingswet 1998, Wet geurhinder en veehouderij en het Besluit luchtkwaliteit.

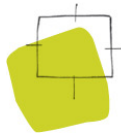
BügelHajema, Adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP

Vaart NZ 50, 9401 GN Assen T 0592 316 206

E info@bugelhajema.nl W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

3. De beschrijving voor landschap is onvoldoende gedifferentieerd om als basis te kunnen dienen voor de effectbeschrijving. Daarmee zijn de beschreven effecten van het voornemen en het alternatief niet navolgbaar.

Aanvulling planMER

Ad 1. Referentiesituatie

Advies Commissie

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het planMER de huidige, feitelijke situatie (en daarmee de vergelijkingsbasis voor de Passende Beoordeling op bedrijfsniveau in beeld te brengen.

Reactie gemeente/aanvulling

De gemeente beschikt (zoals overigens nagenoeg iedere gemeente) momenteel niet over de huidige feitelijke situatie per bedrijf. Om aan het advies van de Commissie m.e.r. tegemoet te komen, worden alle relevante agrarische bedrijven aangeschreven, teneinde een goed beeld te krijgen van de huidige feitelijke situatie per bedrijf. Dit proces is in volle gang en voor 1^e Exloërmond al afgerond. Op basis van de te ontvangen gegevens worden maatwerkberekeningen gemaakt.

Ad 2. Maximale invulling plan

2.1 Natura 2000

Advies Commissie

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het planMER en de Passende beoordeling een uitvoerbaar alternatief te beschrijven. De Commissie adviseert dit te doen door inzichtelijk te maken dat de maximale geboden planologische ontwikkelingsruimte, binnen de restrictie dat toename van stikstofdepositie niet is toegestaan, daadwerkelijk kan worden benut door toepassing van maatregelen.

Reactie gemeente/aanvulling

In de huidige situatie bedraagt de totale ammoniakemissie ongeveer 237.000 kg/jaar. Uitgaande van de Best Beschikbare Technieken bedraagt de totale ammoniakemissie 370.000 kg/jaar. Dit houdt in dat een totale invulling van de maximaal geboden ontwikkelingsruimte (bouwvlak van 2 hectare) op basis van de huidige technieken nog niet mogelijk is. Deze technieken worden echter continu aangepast en verbeterd waardoor het niet ondenkbaar is dat op termijn (binnen de planperiode van 10 jaar) een volledige invulling van 2 hectare wel mogelijk wordt.

Daarnaast wordt opgemerkt dat de opgenomen maat van 2 hectare is opgenomen in de (door de raad vastgestelde) Nota van Uitgangspunten. De gemeente acht het ongewenst die maat opnieuw ter discussie te stellen. De bestemmingsplannen zullen daarom op dit punt niet worden aangepast.

2.2 Geur

Advies Commissie

De commissie adviseert om in een aanvulling op het planMER een kwantitatieve onderbouwing van het geuronderzoek op te nemen, waarbij in ieder geval wordt bekeken in hoeverre in de huidige situatie sprake is van geurhinder en in hoeverre uitbreidingen van veehouderijen lokaal kunnen leiden tot overschrijdingen van de geurnormen en cumulatief leiden tot aantasting van de leefkwaliteit. De Commissie adviseert daarnaast om mitigerende maatregelen te beschrijven om deze eventuele onaanvaardbare belasting te verminderen. En vervolgens op basis hiervan te bepalen welke uitbreidingen van veehouderijen wenselijk en mogelijk zijn.

Reactie gemeente/aanvulling

Uit het resultaat van het voor het planMER uitgevoerde geuronderzoek blijkt dat er sprake is van een grote toename van de geurbelasting en geurhinder in de gemeente Borger-Odoorn wanneer gebruik gemaakt wordt van alle mogelijkheden op grond van het bestemmingsplan voor het uitbreiden van veehouderijbedrijven. Het onderzoek geeft het effect wanneer alle bedrijven in het plangebied maximaal uitbreiden. Vanzelfsprekend zal dit in de praktijk niet aan de orde zijn. Een planMER dient echter uit te gaan van de maximale mogelijkheden.

Het advies van de Commissie om overschrijdingen van de wettelijke normen voor 'individuele' geurbelasting vast te stellen is niet aan de orde. Immers: toetsing aan het aspect geur vindt plaats bij vervolgbesluiten zoals het verlenen van een vergunning. Deze beoordeling vindt wat betreft de geurbelasting van afzonderlijke veehouderijbedrijven op grond van de Wet geurhinder en veehouderij ook al plaats voor het verlenen van een vergunning. Overschrijdingen worden via die wet- en regelgeving voorkómen.

Er bestaat geen aanleiding de bestemmingsplannen op dit punt aan te passen.

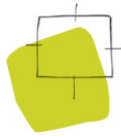
2.3 Fijn stof

Advies Commissie

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het planMER, uitgaande van de maximale mogelijkheden van het voornemen te bepalen wat de emissie van fijn stof is of, en zo ja waar, lokaal de normen voor luchtkwaliteit worden overschreden. De Commissie adviseert op basis daarvan te bepalen welke uitbreidingen van veehouderijen wenselijk en mogelijk zijn.

Reactie gemeente/aanvulling

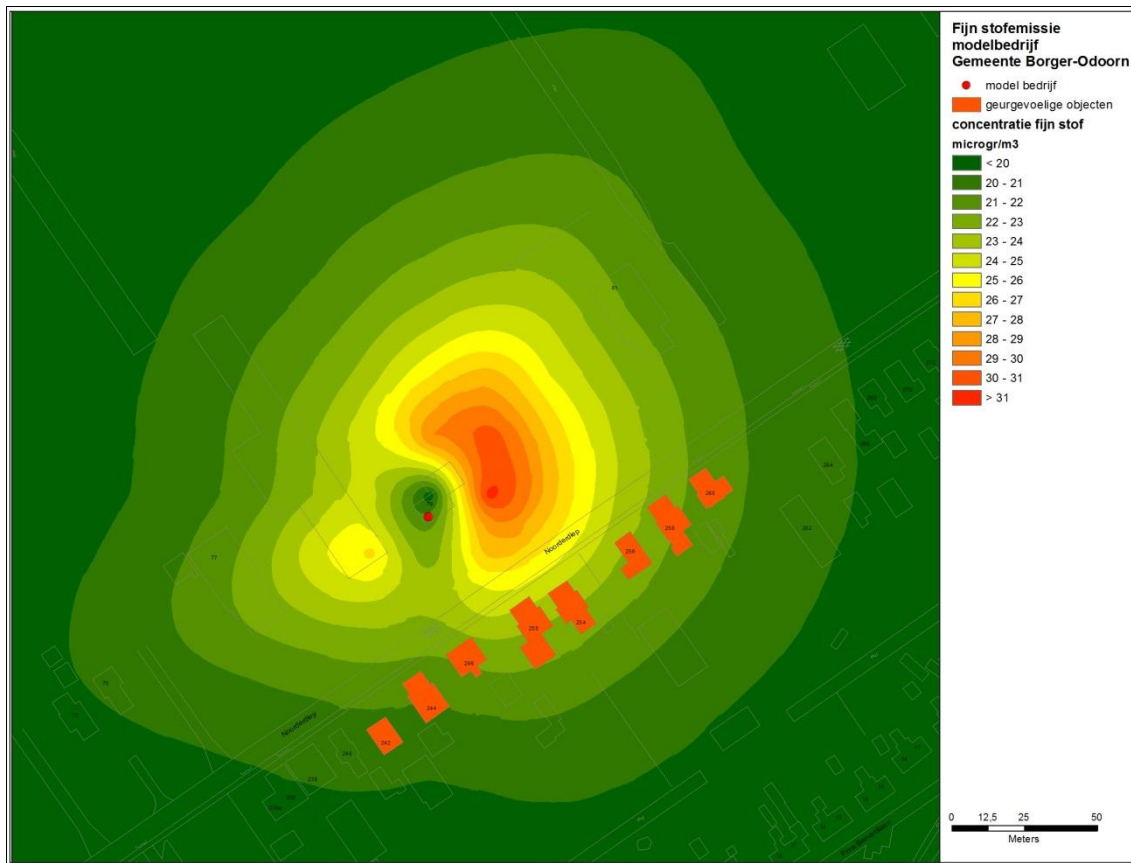
Naar aanleiding van de opmerkingen van de Commissie is een aanvullende berekening gemaakt waarbij rekening is gehouden met een pluimveehouderij (vanuit milieuoogpunt de meest milieubelastende bedrijfsvorm) met de mogelijkheid voor een uitbreiding tot 2 ha, gelegen binnen de bebouwde kom. In onderstaande tabel is de emissie van fijn stof van een dergelijk bedrijf berekend.

Berekening emissie fijn stof intensieve veehouderij - vleeskuikens E5 (worst case)

fijn stof		bouwblok
Grootte bouwblok		20.000 m ²
Te benutten bouwblok	70%	14.000 m ²
Ruimte per vleesvleeskuiken (praktijkwaarde)		0.1111 m ²
Maximum aantal vleeskuikens		126.013 stuks
Fijn stof emissiefactor		22.0 gram/dier/jr.
Totale fijn stofemissie		2.772.277 gr/jr.

Er is een illustratieve berekening gemaakt van de emissie van fijn stof van een bestaande pluimveehouderij aan het Noorderdiep 79, in de bebouwde kom van Nieuw Buinen. Dichtbij deze pluimveehouderij staan burgerwoningen. De berekening laat zien dat op circa 100 meter afstand van deze bestaande intensieve veehouderij, uitgaande van het voornemen, de effecten nauwelijks meetbaar zijn (zie onderstaande afbeelding).

Toename fijn stof agrarische model bedrijf (pluimvee) binnen bebouwde kom)

De op korte afstand gelegen woningen aan het Noorderdiep 242 tot 260 kennen een toename van maximaal 5 tot 6 microgram/m³. Hiermee blijft de emissie van fijn stof ruim onder de norm van 40 µg/m³ (zie onderstaande tabel).

Te beschermen object	RD X Coord.	RD Y Coord.	Concentratie	Overschrijding
Naam:	[m]	[m]	[microgram/m ³]	[dagen]
Noorderdiep 242	258 741	553 302	20.80	13.1
Noorderdiep 244	258 753	553 318	21.55	16.8
Noorderdiep 246	258 770	553 328	22.46	19.4
Noorderdiep 250	258 790	553 343	24.28	24.9
Noorderdiep 254	258 803	553 348	23.98	21.9
Noorderdiep 256	258 826	553 366	23.28	14.3
Noorderdiep 258	258 837	553 378	22.71	13.3
Noorderdiep 260	258 851	553 388	21.84	9.9

Het effect van het voornemen wordt ingeschat als licht negatief. Er bestaat geen aanleiding de bestemmingsplannen op dit punt aan te passen.

Ad 3. Landschap

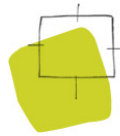
Advies Commissie

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het planMER de waardebeoordeling van de drie landschapstypen navolgbaar toe te lichten en om vervolgens navolgbaar de effecten en de mogelijke inpassingsmaatregelen te beschrijven die het voornemen en het alternatief hebben op de verschillende landschapstypen.

Reactie gemeente/aanvulling

De opmerkingen van de commissie betreffen vooral de navolgbaarheid van de effectbeoordeling ten gevolge van uitbreidingen van agrarische bedrijven en de inconsistentie van de beoordeling met de tabellen. Ten aanzien van dat laatste punt is de gehele effectbeoordeling nagelopen. In onderstaande tekst is aangegeven hoe het planMER op de door de commissie genoemde punten wordt aangevuld en aangepast. In een grijze arcering zijn de wijzigingen aangegeven.

Tabel 7.3 is niet bedoeld om de verschillende landschappelijke waarden te exact te kwantificeren. De tabel geeft enkel aan of in de betreffende deelgebieden waarden aanwezig zijn. Een plus geeft aan dat het gebied van waarde of grote waarde is voor het betreffende onderdeel. Een 0 betekent dat de waarden niet of vrijwel niet aanwezig zijn. Het heeft geen zin om hier een nadere nuancering in aan te brengen: Enerzijds omdat het toekennen van waarden deels subjectief zijn, maar bovenal zal hierover ongetwijfeld een ongewenste discussie over ontstaan. In de voorgaande tekst van het planMER zijn de waarden uitgebreid beschreven. In de effectbeoordeling is wel een nadere nuancering gemaakt ten aanzien van de omvang van het effect. Ten aanzien van archeologische waarden is de tabel aangepast: Deze komen namelijk wel in de Hondsrug en de Hunzelaagte voor.

Tabel 7.3. Waardebepaling

	Hondsrug	Hunzelaagte	Veenkoloniën
Landschap			
Landschapsstructuren	+	+	+
Ruimtelijk-visuele kenmerken	+	+	+
Aardkundige waarden	+	+	0
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	+	+	0
Historisch bouwkundige elementen	+	0	+
Archeologische waarden	+	+	0

Ten aanzien van de effecten wordt wel een nadere nuancering aangebracht:

Aan de effecten zijn plussen en minnen toegekend, op een 5-punts-schaal (zie tabel 7.1).

Tabel 7.4. Beoordelingsscores

Score	betekenis beoordeling scenario 's
--	aanzienlijke verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
-	verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
0	verbetering noch verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
+	verbetering ten opzichte van de referentiesituatie
++	aanzienlijke verbetering ten opzichte van de referentiesituatie

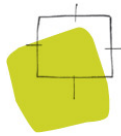
Milieueffecten landschap

Uitbreiding agrarische bouwpercelen

Uitbreiding van de agrarische sector is van alle jaren. Het bestemmingsplan bouwt daarop voort en biedt de agrarische sector de mogelijkheid om te kunnen groeien. De uitbreiding van de agrarische sector is vooral van invloed op de landschapsstructuren en de ruimtelijk-visuele kenmerken van het landschap en vanuit de cultuurhistorie op historisch-geografische patronen en historisch bouwkundige elementen.

Daar waar de archeologische waarden hoog zijn is een dubbelbestemming Archeologie opgenomen die zich richt op het beschermen en veilig stellen van deze waarden. De aardkundige waarden binnen de bestemming zijn vooral pingoruïnes. Vanwege hun archeologische waarde zijn ze op die manier beschermd. De effecten van het vergroten van de agrarische bebouwing op deze twee onderdelen worden daarom in beide gevallen als neutraal (0) beschouwd.

De agrarische sector is voortdurend in beweging. Verbreding en vergroting zijn daarbij aan de 'orde van de dag'. Met deze ontwikkelingsruimte faciliteert het bestemmingsplan alle ontwikkelingen die al gaande zijn. De effecten van het voornemen worden per landschapstype uitgelicht.

Hondsrug

Het essenlandschap op de Hondsrug heeft weliswaar op structuurniveau gezien een forse maat, maar is op perceelniveau toch ook kleinschalig. Dat blijkt onder andere uit de verkaveling, de maatvoering van de oorspronkelijke bebouwing en opzet van de agrarische erven. Uitbreiding van agrarische erven betekent ook een opschaling van deze erven. De kleine schaal komt daarmee onder druk. Stallen kunnen fors hoger worden dan de oorspronkelijke boerderij (maximale goothoogte 5,5 m, maximale bouwhoogte 14 m). Bovendien is de positie van de stallen niet op voorhand vastgelegd. Het van oudsher aanwezige onderscheid tussen een voorerf en een achtererf kan daarmee worden doorbroken, net als de onregelmatige opzet ervan.

Bij een opschaling van erven naar een omvang van 2 hectare is het verplicht een inrichtingsplan te overleggen, waarbij landschappelijke waarden naast een goede bedrijfsvoering van belang zijn.

Omdat de vergroting van erven binnen het gegeven bouwvlak belangrijke effecten heeft op de kleinschaligheid van het erf en de directe omgeving, wordt het effect op de landschapsstructuren en ruimtelijk-visuele kenmerken als **aanzienlijk negatief (--) beoordeeld**.

Belangrijke historisch geografische elementen zijn de essen. De essen zijn van een aanduiding voorzien die de openheid moet handhaven. Deze aanduiding zorgt ervoor dat binnen deze gronden geen gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mogen worden gebouwd. Uitbreiding van erven op deze van oudsher onbebouwde gronden is daarmee niet mogelijk. Ook het reliëf van de essen blijft behouden omdat ze bovendien vallen binnen een dubbelbestemming 'Waarde cultuurhistorie 1' die het egaliseren of afvlakken van natuurlijk reliëf niet toestaat. Ook het verharderen van zandpaden of wijzigen van klinkerwegen is niet toegestaan zonder dringende maatschappelijke noodzaak.

Omdat het bovendien niet in de verwachting ligt dat het karakteristieke wegenpatroon door de uitbreiding van de erven onder druk komt te staan wordt het effect op de historisch geografische patronen als neutraal (0) beoordeeld.

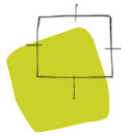
Op de Hondsrug zijn vele historische (voormalige) boerenerven te vinden. Veel van deze erven kunnen als karakteristiek worden beschouwd. In het bestemmingsplan zijn hier echter geen nadere voorwaarden aan verbonden. Dat betekent dat zowel de plaatsing van de bebouwing als de maatvoering van nieuwe bouwwerken niet aan extra eisen is verbonden. De effecten op historisch bouwkundige elementen wordt daarom als negatief (-) beschouwd.

Hunzedal

De agrarische erven in het Hunzedal liggen vrijwel allemaal langs de rand in de randveenontginningslinten. Deze linten worden gekenmerkt door bebouwing in een wisselende rooilijn en vaak fraai beplante, kleinschalige erven.

Bij een verdergaande groei van de agrarische sector kan de kleinschaligheid van de ontginningslinten onder druk komen. De agrarische erven in de linten krijgen bij recht een bouwvlak van 1,5

hectare. Een nog verdergaande groei van het erf tot 2 hectare is mogelijk met een wijzigingsbevoegdheid. Aan deze bevoegdheid is de verplichting van het opstellen van een inpassingsplan gekoppeld, waarbij nadrukkelijk ook de landschappelijke karakteristiek aan bod komt. Dat maakt het mogelijk om de erven op een bij de ontginningslinten passende wijze vorm te geven, waarbij ook de overgang naar het weidse achterliggende landschap wordt meegenomen. Omdat de bedrijven in een lint zijn gelegen en er vrijwel geen verspreide bedrijven in dit deelgebied voorkomen zijn de effecten op landschapsstructuren en ruimtelijk-visuele kenmerken dan ook geringer dan op de Hondsrug. De effecten worden dan ook als negatief (-) beoordeeld.

De historische relatie tussen de randveenontginningsdorpen en de bijbehorende esdorpen staat niet onder druk bij de vergroting van agrarische bedrijven. Dat geldt ook voor het slingerend verloop van de linten. Bovendien kunnen er nadere eisen worden gesteld aan de plaatsing van nieuwe bebouwing en mag geen onevenredige afbreuk worden gedaan aan de cultuurhistorische waarden. Het effect op historisch geografische patronen wordt als neutraal (o) gezien.

De erven in de randveenontginningen zijn relatief kleinschalig. In het bestemmingsplan wordt hier echter geen rekening mee gehouden. Op deze erven is dus evenzeer uitbreiding van agrarische bebouwing mogelijk als elders. Gezien de maat en de schaal van de huidige erven en de aanwezige karakteristieke bebouwing, wordt verwacht dat uitbreiding van het erf zonder nadere randvoorwaarden een negatieve invloed zal hebben op historisch bouwkundige elementen (negatief (-)).

Veenkoloniën

De veenkoloniën hebben een rationele verkavelingsopzet met een duidelijke ordening van kanalen, vaarten, wijken en wegen. Het gebied heeft een robuuste landschappelijke structuur. De meeste agrarische erven zijn onderdeel van de bebouwingslinten langs de gedempte kanalen.

De agrarische erven liggen direct aan de weg of aan het kanaal en zijn meestal compact van opzet. De opzet van de erven is meest eenduidig: een woonhuis op het voorerf en stal(len) op het achtererf. Het ligt voor de hand dat een vergroting van het erf voortbouwt op dit onderscheid. Uitbreiding en vergroting van agrarische erven kan dan ook relatief eenvoudig in dit landschapstype worden ingepast, waarbij de bestaande verkavelingsstructuur gehandhaafd blijft.

Desondanks vraagt de uitbreiding van agrarische bebouwing wel zorgvuldigheid. De impact van nieuwe stallen in het open landschap is groot. Een passende landschappelijke inpassing kan zorgdragen voor een goede overgang van erf naar omgeving. In het bestemmingsplan zijn hiervoor echter geen regels opgenomen, tenzij een vergroting van het bouwvlak tot 2 hectare aan de orde is.

Omdat de bebouwing geconcentreerd is in dichte lintdorpen vindt er bij uitbreiding van de bedrijven geen of nauwelijks aantasting plaats van de landschapsstructuren: Het grofmazige, grootschalige open landschap blijft volledig intact. Het valt niet op als hier langs de randen tussen de lintdorpen en het akkerbouwgebied enige bebouwing wordt bijgeplaatst. Het contrast tussen de ver-

dichting van de lintdorpen en het grootschalige akkerbouwgebied blijft eveneens in stand. Het effect op de landschapsstructuren wordt daarom als neutraal (o) beschouwd. De ruimtelijk-visuele effecten worden, juist vanwege het ontbreken van een passend kader voor de inpassing van grote erven als negatief (-) beoordeeld.

De historisch geografisch waardevolle patronen bestaan vooral uit het systeem van kanalen, vaarten en wijken. De verwachting bestaat dat de nog niet gedempte vaarten niet onder druk staan bij de vergroting van agrarische erven. Uitbreiding van erven kan wel ten koste gaan van het wijkenpatroon. Maar in gebieden waar het wijkenpatroon nog sterk in samenhang aanwezig is, is dat aangegeven met een dubbelbestemming 'Waarde - Cultuurhistorie 2'. In deze gebieden is een omgevingsvergunning nodig voor het mogen dempen van sloten. Hierdoor is de verwachting dat in die gebieden het wijkenpatroon in stand zal blijven. De effecten worden daarom als neutraal (o) gezien.

In het gebied staan boerderijen en kleine voormalige veenarbeiderswoningen. De maatvoering van de boerderijen is zodanig, dat nieuwe stallen in maat en schaal daar op aan kunnen sluiten. Nieuwe stallen zijn wel vaak fors groter dan de kleinschalige veenarbeiderswoningen. Maar gelet op de situering van deze woningen, is de kans dat nieuwe stallen deze bebouwing zal overvleugelen beperkt. De effecten op historisch bouwkundige elementen worden daarom als neutraal (o) beschouwd.

Tabel 7.5. Effectbeoordeling uitbreiding agrarische sector per deelgebied

	Hondsrug	Hunzedal	Veenkoloniën
Landschap			
Landschapsstructuren	--	-	o
Ruimtelijk-visuele kenmerken	--	-	-
Aardkundige waarden	o	o	o
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	o	o	o
Historisch bouwkundige elementen	-	-	o
Archeologische waarden	o	o	o

Recreatie

Recreatieve terreinen kunnen een impact hebben op de landschappelijke en historische structuren en patronen en de ruimtelijk-visuele kenmerken van het landschap. Grootschalige vormen van dagen verblijfsrecreatie worden in het bestemmingsplan niet toegestaan. Wel is de aanleg van kleinschalige kampeerterreinen in het buitengebied - met uitzondering van de Hondsrug - mogelijk. Omdat deze kampeerterreinen een maximale omvang hebben van 25 plaatsen zijn effecten op de landschappelijke structuren verwaarloosbaar.

Voor camperplaatsen biedt de gemeente in totaal ruimte aan maximaal 50 plaatsen in de hele gemeente. Per overnachtingsplaats mag het aantal plaatsen niet meer bedragen dan 5-10. De verwachting is dan ook dat het effect op de landschappelijke structuren beperkt zal zijn (neutraal 0).

Het ruimtelijk beeld zal, afhankelijk van de locatie waar overnachtingsplaatsen voor campers worden gerealiseerd, veranderen. Kampeerterrainen hebben een andere uitstraling, waardoor het silhouet van de bestaande erven kan veranderen. Maar omdat aan de realisatie van deze terreinen de verplichting van een landschappelijke inpassing is gekoppeld, is de verwachting dat de effecten op de ruimtelijk-visuele kenmerken neutraal (o) zijn.

De mogelijkheden voor bed-and-breakfast in bestaande panden in het hele plangebied kunnen gevolgen hebben voor aanwezige historisch bouwkundige elementen. Anderzijds geeft de mogelijkheid voor bed-and-breakfast in historische panden extra gebruiksmogelijkheden die de instandhouding ervan bevorderen. Het effect wordt dan ook als neutraal (0) gezien.

Aardkundige en archeologische waarden zijn beschermd. Bovendien ligt het niet voor de hand dat deze waarden door recreatieve ontwikkelingen worden aangetast. De effecten van de recreatie op deze laatstgenoemde twee aspecten worden daarom neutraal (0) beschouwd.

Kassenbouw

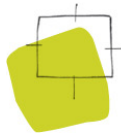
Het bestemmingsplan Buitengebied Borger-Odoorn maakt het mogelijk om binnen de agrarische kwekerijbestemming bij recht de bestaande kassen met 20% uit te breiden. Aan de plaatsing en inpassing van kassen zijn geen voorwaarden verbonden, anders dan dat ze achter de voorgevelrooilijn van de bedrijfswoning moeten worden gerealiseerd. Ten opzichte van de huidige situatie kan dit effect op de ruimtelijk-visuele kenmerken, ongeacht het landschapstype als negatief (-) worden beschouwd. Voor de overige effecten kan worden aangesloten bij de constatering zoals die zijn gedaan bij uitbreiding van de agrarische sector.

Beoordeling van de milieueffecten

Tabel 7.6. Effectbeoordeling landschap, cultuurhistorie en archeologie (zonder onderscheid in deelgebieden)

	Uitbreiding agrarische sector	Recreatie	Glastuinbouw
Landschap			
Landschapsstructuren	-	o	nvt
Ruimtelijk-visuele kenmerken	-	o	-
Aardkundige waarden	o	o	nvt
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	o	o	nvt
Historisch bouwkundige elementen	-	o	nvt
Archeologische waarden	o	o	nvt

De uitbreiding van de agrarische bouwpercelen kan in meer of mindere mate een negatief effect hebben op het landschap. Bij een opschaling van de agrarische erven naar een omvang van 2 hectare bevatten de bestemmingsplannen al de verplichting om een inrichtingsplan te overleggen, waarbij landschappelijke waarden naast een goede bedrijfsvoering van belang zijn. In aanvulling hierop zal in de bestemmingsplannen voor de dorpen nog een extra bepaling voor de landschappe-

Ideeën voor een plek

lijke inpassing worden opgenomen voor het uitbreiden van de bedrijfsbebouwing binnen de bestaande bouwpercelen. De gemeente stelt voor het buitengebied een afzonderlijke nota op over het landschap, dat kaders zal stellen voor de landschappelijke inpassing.

